

پرسش ۴۶: معنای گفتار امیر المؤمنین (ع): (و کمال اخلاص برای او، نفی صفات از او است).

سؤال / ۴۶: قال أمير المؤمنين (ع): (وكمال الإخلاص له في نفي الصفات عنه لشهادة كل صفة أنها غير الموصوف ...) ([247])، والله سبحانه وتعالى يصف نفسه في القرآن ويقول السميع البصير العليم الحكيم القدير ... فكيف يكون التوحيد مخالفاً لما جاء به القرآن؟

پرسش ۴۶: امیرالمؤمنین (ع) فرموده است: (وَ كَمَالُ الْإِخْلَاصِ لَهُ نَفْيُ الصِّفَاتِ عَنْهُ، لِشَهَادَةِ كُلِّ صِفَةٍ غَيْرِ الْمَوْصُوفِ....) ([248]) (و کمال اخلاص برای او، نفی صفات از او است؛ زیرا هر صفتی نشان می دهد که غیر از موصوف است....) در حالی که خداوند سبحان و متعال خود را در قرآن توصیف کرده است و می فرماید سميع، بصير، عليم، حكيم، قدير.... چطور ممکن است توحيد مخالف چیزی باشد که در قرآن آمده است؟

الجواب: لا مخالفة بين وصف الله سبحانه وتعالى وما جاء به القرآن وكلام أمير المؤمنين (ع) لاختلاف المقام، حيث إن القرآن يتكلم ويصف الذات أي مدينة الكمالات الإلهية والاسم الجامع لصفات الكمال الإلهية هو (الله)، ومعرفة الذات إنما تحصل بمعرفة الصفات، قال الصادق (ع): (موصوف من غير شبيه ولا مثيل) ([249]).

پاسخ:

بين توصيف خداوند سبحان و متعال و آنچه قرآن آورده است و گفتار امير المؤمنين (ع) در وصف مقام اختلاف و تضادی وجود ندارد. چرا که قرآن درباره‌ی ذات صحبت می کند و آن را توصیف می نماید؛ ذاتی که مدینه کمالات الهی و

اسم جامع برای صفات کمال الهی هو (الله) می باشد و شناخت ذات تنها از طریق شناخت صفات امکان پذیر می باشد. امام صادق (ع) می فرماید: (توصیف شده از چیزی است که شبیه و نظیری ندارد). [250]

أما كلام أمير المؤمنين (ع) فهو في مرتبة الإخلاص في التوحيد، أي أعلى درجات التوحيد وهو توجه العبد إلى الكنه والحقيقة، لا إلى الذات الموصوفة التي لا يخلو التوجه إليها من طمع في كسب كمال أو قضاء حاجة.

اما كلام امير المؤمنين (ع) در مرتبه ی اخلاص در توحيد يعنى بالاترين درجات توحيد می باشد که عبارت است از توجّه عبد به كُنه یا حقيقت، نه به ذات توصیف شده که توجّه به آن از طمع در به دست آوردن کمال یا برآوردن حاجت خالی نیست.

والذات هي حجاب الكنه أو الحقيقة، والذات هي الاسم الأعظم الأعظم، والحقيقة هي الاسم الأعظم الأعظم، فالتوجه إلى الكنه أو الحقيقة - والاسم الدال عليها (هو) والهاء للإثبات والواو للغيبة - يخلو من ملاحظة أي صفة أو اسم، إنما هو توجه بالعبادة إلى حقيقته سبحانه وتعالى دونما ملاحظة أنه كريم أو عليم أو حكيم أو قادر أو سميع أو بصير، وهذا هو تمام الإخلاص بالعبادة والتوحيد.

ذات در واقع حجاب كُنه یا حقيقت و یا همان اسم اعظم اعظم می باشد و حقيقت، اسم اعظم اعظم اعظم است. توجّه به كُنه یا حقيقت - که اسمی که به آن دلالت می کند (هو) می باشد و در آن (هاء) برای اشاره به ثابت بودن است و (واو) برای غایب بودن- از توجّه به هر صفت یا اسمی خالی است، و فقط توجّه به عبادت حقيقت خدای سبحان می باشد، بدون در نظر گرفتن اینکه او کریم، عليم،

حكيم، قادر، سميع يا بصير است و اين نهايت اخلاص در عبادت و توحيد
می باشد.

[247]- نهج البلاغة : الخطبة الأولى.

[248]- نهج البلاغة : خطبه اول.

[249]- بحار الأنوار : ج 53 ص 407.

۲۵۰- بحار الأنوار : ج 53 ص 407.